

Atskaite par dalību COPA-COGECA un EK darba grupā "Kopējā lauksaimniecības politika" 23.05.2016

Darba kārtība:

1. Organizatoriskie jautājumi
  - a. darba kārtības apstiprināšana
  - b. KLP 17.12.2015 protokola apstiprināšana
  - c. Sanāksmju grafiks 2016. gadam
2. Komisijā iesniegto publikāciju prezentācija
  - a. Uzsvārs uz tirgus drošības sistēmu;
  - b. Uzsvārs uz lauksaimniecības zemi;
  - c. Uzsvārs uz nodarbinātību un izaugsmi.
3. Diskusija ar Haniotis (DG Agri).
4. Pētniecības un inovācijas ES lauksaimniecībā

Minimālā līmenī ir jāturpina ES atbalsts tirgus stabilizācijai. Detaļas ir tas, kā tie instrumenti strādā, bet tiem ir jābūt, jo nebūs vairs iespējas eksporta atbalstam un tas var traucēt realizēt intervences krājumus. Nākotnē tiks attīstīti eksporta kredītu instrumenti. Apmācības biznesa vadībā zemniekiem, kuri investējuši biznesa attīstībā. Ir atšķirība saimniekot ar 20 govīm vai ar 120!

Ilgtspējīga intensifikācija. Cīņa ar klimata izmaiņām. Modernas tehnoloģijas var ienest jaunus instrumentus, ģenētiskā inženierijā. Investīcijas inovatīvās tehnoloģijās. Ja nav, piemēram, glifosātu, tad jāatgriežas pie vecajām tehnoloģijām, kas ir nedraudzīgākas klimata pārmaiņām (mehāniska apstrāde noārda organiskās vielas).

Zaļā izaugsme (tā pati ilgtspējīga intensifikācija). Nevar lietot terminus - produktivitāte, intensifikācija, jo tad uzreiz ir pretreakcija no vides organizācijām. Strukturālas izmaiņas piena lopkopībā neizbēgami notiks, bet ir jādomā, kā to komunicēt ar sabiedrību, jo ir izplatīts viedoklis, ka visu gadu turēt govīs novietnē ir dzīvnieku mocīšana. Tāpēc lauksaimniekiem pašiem ir aktīvi jākomunicē šāda turēšanas veida pozitīvie aspekti, piemēram, iespēja precīzāk kontrolēt barības elementu apriti, sabalansētu ēdināšanu u.c. Cirkulārā ekonomika - mēsli, enerģija. Darba spēka un darbavietu saglabāšana lauku teritorijās.

Nākotnē sagaidām mazāk pasākumu, jo tagadējā politika ir ļoti sadrumstalota, tā dārgi izmaksā un aizvien vairāk nauda jātērē konsultācijām.

Viedoklis – saprast, ko mums ES vajag. Ir jāņem vērā sociālie aspekti, resursi, kas mums ir, un tad jāsaprot, ko Eiropā gribam darīt. Pirmais pilārs neļauj veidot šādu attieksmi, jo neļauj izsekot, ko ražojam. Nav jāpārmet zemniekiem, ka viņi varbūt ne to dara, jo viņi tikai reaģē uz politiku. Lauksaimnieku atbalsti aizvien vairāk ir par sociāliem un vides servisiem, lai cilvēkus noturētu laukos.

KLP ir *disproporcionāla*, vairāk koncentrējas uz starptautisko konkurenci.

Pienā bija mērķa cena, kas nodrošināja godīgu samaksu. Tagad tas nav un mums ir jākonkurē ar pasauli, kam ir citas zemākas ražošanas prasības. Neviens zemnieks negrib dzīvot no subsīdijām, bet saņemt godīgu samaksu par savu darbu, tāpēc ir jādomā kā atgriezties pie aizsargājošas politikas.

Viedoklis - Publisko naudu, publiskiem labumiem. Zemniekiem ir jāmaina savu ražošanu uz ilgtspējīgu, ne tikai no ekonomiskā, bet arī ekoloģiskā skatu punkta. Eiropa nav vienāda, ir dažādas valstis ar dažādam sistēmām. Piemēram: Itālijā ir mazi biznesi un tie veido ainavu un reģionu ekonomiku.

Konkurētspēja- nedrīkst notikt uz kvalitātes rēķina, tāpat ir jāievēro visi noteikumi. Augstāka prēmija (subsīdijas) ir jāsniedz kompānijām, kas ievēro augstākus kvalitātes radītājus.

Otrs virziens – fiksēta vai godīga cena, - uz tirgu orientēta ražošana un politika. Problēma ir tā, ka tirgus nemaksā par bioloģisko daudzveidību u.tml.

Protekcionalisms nav atļauts, bet kaut kas noteikti ir jāizdomā, jo ģimeņu biznesa modelis nav dzīvotspējīgs atvērta tirgus situācijā, bez atbalsta.

Diskusija ar Haniotis (DG Agri). Vides aspekts (ja nav ekonomiskas stabilitātes, tad tas nestrādās). Pēdējo gadu lielākās izmaiņas - tirgus cenu nobrukums, starptautiskā tirdzniecība (TTIP u.c.), Eiropas iekšējās problēmas un dialogs.

Ir elementi, kas esošajā politikā ir jāmaina, bet ne viss. Zemes menedžments ir jautājums, kas ir jāskaidro. Viens no variantiem ir iet atpakaļ uz darbaspēka ietilpīgu lauksaimniecību un aizmirstam par ārējiem tirgiem. Ir jāvienojas par stratēģisko virzienu, ko ar KLP gribam sasniegt, kāds ir virsuzdevums. Zemes menedžments, viņaprāt, ir galvenais, un pārējais jāpievelk līdzī (inovācijas, investīcijas, klimata pārmaiņas...). Ir jāatrod, kur ir ES priekšrocība. Un tā ir uz zināšanām balstīta, tradīcijās balstīta lauksaimniecībā (un arī citas jomās).

Nav risinājums cīnīties vienam pret otru par to kas ir svarīgāk - ekonomika, vide, vai sociālie jautājumi.

ENP nebija komisijas ideja. Zaļinašana nav tikai ENP, bet pasākumu kopums, kuriem būs dažāda ietekme uz dažādiem reģioniem un valstīm. **Integrētu zemes menedžmenta atbalstu, ar atšķirīgiem atbalstiem mazāk labvēlīgām teritorijām.**

Mums vajag dažādas fermas, bet galvenais ir jānopelna iztika. Mums vajag gan lielas, gan mazas fermas, jo piemēram lieli var daudz efektīvāk strādāt un investēt jaunās tehnoloģijās, būt daudz resursu efektīvāki.

Konkrēti priekšlikumi:

KLP kopēja tirgu nodrošināšana lauksaimniecības politika. Jāiet prom no soda uz atlīdzību par sasniegtiem rezultātiem politiku. Konkurētspējas politika. Zemes menedžments un atbalsta politika.

Ja mēs visi vienojamies, ka visi trīs ilgtspējīgas attīstības stūrakmeņi ir svarīgi, tad tos arī mēram (to sasniegšanu). Ja nebūs KLP, tad pārtiku ražos ģeogrāfiski izdevīgākās vietās intensīvāk un ar lielāku negatīvo ietekmi uz vidi.

Komentāri un jautājumi no dažādu organizāciju pārstāvjiem un Haniotis atbildes.

Nevienlīdzība, 20 % ES zemnieku saņem 80 % no maksājumiem. Ja visiem zemniekiem nav vienāda platība, tad viens zemnieks saņems mazāk, cits vairāk. Nav paredzēta ES diskusija par vienādu zemes platību katram zemniekam.

ES atkarība no proteīna importa, kurš ir GMO, kāpēc nevaram ražot paši!? Ja mēs ES ražotu soju un kukurūzu, tad pilnībā izjauktu pasaules un ES tirgu un mūsu ražošanas negatīvā ietekme uz vidi būtu ļoti liela!

Esošā politika sarežģīta un dārga, neloģiska. Jo vairāk sākuma piedāvājumā ieliksīm dažādību, jo beigsim diskusiju ar nenormāli sarežģītu reformu.

Izaugsme un darbs.

Eiropas lauku strādnieku asociācijas pārstāvis- 50% no sezonas strādniekiem ES ir Spānijā un Itālijā. ES dienvidos tāpat koncentrējas 50 % no sezonas strādniekiem. Citur ES strādā visu gadu, piemēram, Austrijā vai LV, bet Spānijā lielākā daļa tikai pusgadu strādā! Tāpēc vajag reālu analīzi, cik tad ir nozarē nodarbināto! Bieži ir diskusija par to lieli vai mazi, kas ir labāk, bet īstenībā ir labi un slikti piemēri abās grupās. Liels automātiski nenozīmē slikts un otrādi! Nedrīkstētu platībmaksājumus saņemt saimnieki, kas nodarbina nelegāli! Nepieciešams uzlabot darbinieku apmācību caur 2. pilaru.

Tie, kas strādā ar lieliem apjomiem, tiem ir jāspēj konkurēt pasaules tirgos.

Komentārs no LV pārstāves: "Vajadzības bieži ir atšķirīgas lieliem un maziem ražotājiem, tiem, kas pārdod produkciju pa tiešo patērētājiem, un tiem kas pārdod pārstrādei vai pasaules tirgos. Atbalsts jaunajiem ir svarīgs, tāpat kā izglītība un prasmes gan īpašniekiem, gan strādniekiem un tas ir katras dalībvalsts izvēlē, vai šim mērķim paredzēt Lauku attīstības plāna finansējumu."

Portugāles Copas pārstāvis uzsver, ka ir svarīgi, lai atbalsts būtu tiem reģioniem, kuros bez lauksaimniecības nekā cita nav.

Darbavietas nav KLP galvenais mērķis, jo ja tā būtu, tad lētākais būtu aizliegt mašīnas un tad būtu daudz darbavietas.

DG Agri. Darbavietas nav domātas tikai saimniecību līmenī. Mēs redzam, ka kādai nozarei aizejot, arī saistītajās nozarēs samazinās darbavietas.

Lauksaimniecības zinātne un inovācijas. Finansēs no KLP un no Horizonts 2020

Horizontā projekti no 1-2 milj. (aktivitāšu koordinēšana un sadarbība), līdz 45 milj. (piemēram, ES Zoonozes programma). Paredzēti starptautiski projekti (piemēram, kopā ar Ķīnu, kura ir pirmajā vietā pasaulē šobrīd zinātnes finansēšanā), starpdisciplīnu projekti, tematiskie tīkli (piem. winet vīna sektorā). Partneri no zinātniekiem, pārstrādes, zemniekiem.

Ilgtērmiņa stratēģija zinātnē. Tā vajadzīga, jo zinātne prasa laiku, ir nepieciešami nepārtraukti ieguldījumi, vajadzīga sinerģija ar citām zinātnes nozarēm un zinātniekiem ES un ārpus.

Stratēģijas ietvars - pārtika, lauku teritorijas, bioekonomika.

Paliekot mazāk resursiem un klimata izmaiņu dēļ ir vajadzīga zinātne, lai atbildētu uz jautājumiem kā saglabāt esošo ražību.

Tirgus task force. Veerman.

Nav vienota risinājuma visiem, jo ES ir ļoti dažāda. Ir jābūt instrumentiem, kas krīžu laikā palīdz, bet atpakaļ uz regulētu tirgus ekonomiku neiesim. Ir jāatbild, cik tālu atbalstīsim sektoru, cilvēkus. Adaptācijas procesiem ir jābūt atbalstītiem, bet pēc tam ir jāspēj pašiem pielāgoties situācijai. Nav valdības, kas spētu nogarantēt, ka vienmēr varēsi būt zemnieks un vienmēr varēsi nopelnīt ar zemi. Nevar prasīt politiķiem, lai garantē biznesu un ienākumus.

Vienmēr ir bijusi negodīga attieksme pret zemniekiem un tikai kooperatīvi ir atbilde. Ir jāskatās, kāpēc kādi kooperatīvi ir veiksmīgāki un kādi neveiksmīgāki. Kooperatīvu pozīcijas stiprināšana. Konkurences likums ir ļoti stingrs. Bet, ja tas ir patērētāju interesēs, tad varbūt ir kaut kas jādara. Jo drauds ir tas, ka var palikt mazāk un mazāk zemnieku un patērētāji beigās atkarīgi no trešās pasaules piegādēm.

Negodīgas tirdzniecības prakse noteikti būs jautājums, kas tiks darba grupā analizēts un risinājumi meklēti. Aicina informēt par labas prakses piemēriem. Biznesa pārņemšana - vai jaunie grib uzņemties saistības uz 30 gadiem un mēneša beigās skaitīt naudu, vai ir ko vispār nopelnījuši... Ja nevarēs nodrošināt normālus ienākumus, nebūs kas pārņemt biznesu.

Zemnieku pozicionēšana tirgū. Nav pietiekošs balanss- tāpēc tiek izmantota negodīga prakse. ES problēmām vajag ES risinājumu! Risinājums nav caur brīvprātīgiem līgumiem, bet gan likumos noteiktām prasībām. Britu un Spāņu sistēma ar spēcīgiem kooperatīviem ir perfekta, svarīgi ir iesaistes faktors- kooperatīvu spēks.

Copa nepievienosies brīvprātīgajai iniciatīvai, jo bailes un neuzticēšanās.

Food and drink- KLP ir jānodrošina stabilas un ilgtspējīgas piegādes, lai pārtikas ķēdē var strādāt nepārtraukti.

Zemnieku skaits ķēdē ir neliels Zviedrijā. Daudz strādā kopā ar industriju tādejādi- risinot situāciju. Nepiekrīt, ka vajag likumdošanu.

Osinga (NL), viens virziens- tirgus aizsardzība, kooperēšanās un pasaules tirgi. Vai tiešmaksājumi ir vēl nākotnē izmantojami, vai jāiet uz rezultātu vērstu politiku.

LV pozīcija: Latvija atbalsta nepieciešamību izveidot ES līmeņa likumdošanu, kas regulē peļņas sadali pārtikas ķēdē. Tāpat ir nepieciešams veicināt ES līmeņa kooperatīvu veidošanos, pārskatīt konkurences likuma nosacījumus, kas neļauj normāli kooperēties un iegūt tirgus spēku it īpaši nelielās valstīs un nozarēs.

Eksperte

Maira Dzelzkalēja-Burmistre